

Bijlage 2: Analyse jaarrekeningen 2015 provinciale private partijen:

- ONW
- ROM-D
- InnovationQuarter
- Proav N.V
- Wamtebedrijf Infra N.V

Achtergrondinformatie:

Over de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten zijn bestuurlijke gemaakte afspraken in de commissie Bestuur en Middelen en deze zijn vastgelegd in het besluit van Provinciale Staten van 28 januari 2015. Om aan deze rol invulling te kunnen geven worden de jaarrekeningen 2015 van de belangrijkste provinciale private verbonden partijen ter kennisname aangeboden. Tevens ontvangt PS hierbij een analyse van deze jaarrekeningen en een korte verklaring van de verschillen met de bijbehorende begroting. Deze analyse is in deze bijlage opgenomen.

Achtergrondinformatie

De provincie Zuid-Holland vervult een belangrijke rol als het gaat om de regionale economische ontwikkelingen in Zuid-Holland. Het verder uitbouwen van de regionale economie vindt plaats door:

- 'nieuw-ontwikkeling' van bedrijfsterreinen;
- herstructurering van de bestaande bedrijfsterreinen;
- woningbouwontwikkeling in de Zuidplaspolder;
- het beter benutten van het innovatiepotentieel van Zuid-Holland door het mogelijk maken van financiering van vernieuwende en snelgroeiende bedrijven, bevorderen van samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en de overheid en gerichte promotie en acquisitie;;
- verbetering van de ruimtelijke kwaliteit inclusief het vergroten de aantrekkingskracht van het vestigingsklimaat en een betere fysieke bereikbaarheid;
- herontwikkeling van saneringslocaties;
- (her)ontwikkeling van de voormalige afvalstortlocatie Derde Merwedehaven in de gemeente Dordrecht;
- versterken van de glastuinbouwcluster;
- herstructurering van de glastuinbouwgebieden;
- bijdrage aan de nationale klimaatdoelstellingen door reductie van de broeikasgassen.

Voorgaande activiteiten worden deels uitgevoerd door een vijftal provinciale private partijen. Het betreft Ontwikkelingsmaatschappij Nieuwe Westland (ONW), Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden (ROM-D), InnovationQuarter (IQ), Proav NV en Warmtebedrijf Rotterdam (WBR).

Mede op basis van het (aandelen)belang kan de provincie tijdens de aandeelhoudersvergaderingen invloed uitoefenen voor het (zoveel mogelijk) realiseren van deze doelstellingen. Verantwoording vindt plaats in de provinciale jaarrekening bij programma 3 Aantrekkelijk en Concurrentie.

De samenvattende analyse is opgenomen in onderstaande en door Provinciale Staten vastgestelde formats.

Algemeen	
<i>Visie en beleidsvoornemens</i>	Regionale economische ontwikkelingen in Zuid-Holland worden versterkt en uitgebouwd door nieuw- en herontwikkeling van bedrijfs- en glastuinbouwterreinen, woningbouwontwikkeling in de Zuidplaspolder, het beter benutten van het innovatiepotentieel van Zuid-Holland, bodemsanering, herontwikkeling van saneringslocaties, (her)ontwikkeling van de voormalige afvalstortlocatie Derde Merwedehaven en bijdrage te leveren aan de nationale klimaatdoelstellingen.
<i>Rechtsvorm en doel</i>	De private rechtsvormen N.V., B.V. en C.V. worden ingezet om bedrijfs- en glastuinbouwterreinen te (her)ontwikkelen, de regionale economie te stimuleren en de aantrekkingskracht en de fysieke bereikbaarheid te optimaliseren.
<i>Bestuurlijk belang</i>	Samenwerking tussen partijen vindt plaats door participatie in een publiek-private regionale ontwikkelingsmaatschappijen, waarbij de ontwikkeling van een gebied voorop staat en uitvoering wordt gegeven aan gebieds- en/of locatieontwikkeling.
<i>Activiteiten</i>	• Herstructurering en nieuw-ontwikkeling bedrijventerreinen; • Structureren en organiseren van de toegang tot financiering voor startende en groeiende innovatieve technologiebedrijven en projecten;

	• Bodemsanering en herbestemming saneringslocaties; • Voorkomen maatschappelijke stagnatie als gevolg van bodemverontreiniging; • Realisatie recreatieterrein op onder meer grond voormalige stortplaats; • (Projectmatige)ontwikkeling van voormalige glastuinbouwterreinen, waarbij de economische potenties zoveel mogelijk worden benut; • Instandhouding, beheer en onderhoud van een warmtetransportsysteem.
<i>Bevoegdheden</i>	Wet ruimtelijke ordening, uitvoeringsbesluiten en verordeningen.
<i>Stemverhoudingen</i>	ONW / IOPW : IOPW Holding NV: 14%, ONW CV: 7% ROM-D : Holding NV: 0,1%, Kil III CV: 5%, Capital BV: 48% IQ : Participatiemaatschappij Zuidvleugel BV: 36% Proav : 100% Warmtebedrijf : 8%
Controle en Verantwoording	
<i>Realisatie provinciale doelstellingen 2015</i>	<u>ONW / IOPW</u> Alle betrokken partijen willen een vereenvoudiging van de governance. De vereenvoudiging van de governance en een allonge op de samenwerkingsovereenkomst en het addendum zijn in 2015 vastgesteld, waarna de provinciale deelname nog meer dan voorheen op afstand is gezet. <u>ROM-D</u> De provinciale doelstelling bedrijventerreinen heeft betrekking op de herstructurering van de bedrijventerreinen. De ROM-D werkt aan de herstructurering van een aantal bedrijventerreinen. Er wordt gewerkt aan de noodzakelijke verdere vernieuwing en versterking van ROM-D. Gedeputeerde Staten hebben aangegeven dit, onder voorwaarden, te ondersteunen. Er is daarvoor in 2015 een nieuw bedrijfsplan opgesteld en verder uitgewerkt. <u>IQ</u> ROM Zuidvleugel BV (die nu de handelsnaam InnovationQuarter voert) is opgericht per 23 september 2013. Per 1 januari 2014 is InnovationQuarter van start gegaan. Toen is ook de Begrotingsboekjaarsubsidierelatie ingegaan. Deze uitvoeringsorganisatie heeft als taken voor Zuid-Holland: • het stimuleren van de economische ontwikkeling in Zuid-Holland door het structureren en organiseren van de toegang tot financiering voor startende en groeiende innovatieve technologiebedrijven en projecten (financiering & participatie); • het stroomlijnen van de organisatie van de internationale marketing en acquisitie voor Zuid-Holland en versterking van de internationale concurrentiepositie door een heldere positionering en profilering van de regio (marketing & acquisitie); • het stimuleren en faciliteren van ontwikkeling en innovatie door het verbinden van partijen in de triple helix (overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven) voor economische structuurversterking en verbetering van het vestigingsklimaat voor

	jonge technologiebedrijven (ontwikkeling & innovatie). <u>Proav</u> Per 31 december 2013 is de afvalberging Derde Merwedehaven, conform de afspraken hierover, gesloten. Er is ook in 2015 gewerkt aan de voorbereiding van de om- en afbouw van de afvalberging tot recreatieterrein en 4 ha netto uitgeefbaar bedrijventerrein (gereed 2023). <u>Warmtebedrijf Rotterdam</u> In 2013 is de "leiding over zuid" van het Warmtebedrijf aangelegd en in 2014 in bedrijf genomen met een capaciteit van 100 MW. Daarmee is de provinciale doelstelling met betrekking tot het door de provincie beoogd vermogen gerealiseerd (ruim 150 MW).																																								
<i>Realisatie (financiële) doelstellingen van de betreffende verbonden partijen</i>	<u>ONW / IOPW</u> De ONW is zijn plannen aan het herontwikkelen. Ten aanzien van gronden integreren de gemeente Westland en ONW hun posities. Het aantal verkopen is laag. <u>ROM-D</u> In 2014 is er ingestemd met een kortlopende lening voor maximaal 9 maanden ten bedrage van € 3 mln te verstrekken aan ROM-D Projecten C.V. tegen een rentevergoeding van 4% op jaarbasis, voor de aankoop van de voor de ontwikkeling van Grotenoord Veerweg 65 te Hendrik-Ido-Ambacht. Voor de voorfinanciering van deze aankoop is een beroep gedaan op ROM-D Capital BV om met spoed een lening te verstrekken aan ROM D projecten CV. Deze lening is begin 2015 uiteindelijk niet verstrekt omdat de bewuste grondaankopen niet zijn gedaan. <u>IQ</u> Jaarlijks worden de kernprestatieindicatoren (kpi's) bepaald. Vooralsnog worden hierbij alleen de direct aan de investeringen van IQ toe te rekenen additionele arbeidsplaatsen en geïnvesteerd vermogen gemeten. <table border="1" data-bbox="613 1038 1872 1374"> <thead> <tr> <th>Prestatie indicatoren</th> <th>Realisatie 2015</th> <th>Doelstelling 2015</th> <th>Realisatie 2014</th> <th>Target 2016</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Capital</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Gerealiseerde investeringen</td> <td>9</td> <td>10</td> <td>2</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td>Gerealiseerde exit(s)</td> <td>1</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Geïnvesteerd vermogen InnovationQuarter</td> <td>€ 7,0 mln.</td> <td>€ 8 - € 12 mln.</td> <td>€ 1,8 mln.</td> <td>€ 15 – 17 mln.</td> </tr> <tr> <td>Geïnvesteerd vermogen1</td> <td>€ 54,8</td> <td>€ 30-45 mln.</td> <td>€ 7,5 mln.</td> <td>€ 80-85 mln.</td> </tr> <tr> <td>Goedgekeurde Investeringsvoorstellen</td> <td>20</td> <td>10-15</td> <td>2</td> <td>n.n.b.</td> </tr> <tr> <td>Aantal Arbeidsplaatsen2</td> <td>129</td> <td>60-80</td> <td>9</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Prestatie indicatoren	Realisatie 2015	Doelstelling 2015	Realisatie 2014	Target 2016	Capital					Gerealiseerde investeringen	9	10	2	19	Gerealiseerde exit(s)	1	-	-	-	Geïnvesteerd vermogen InnovationQuarter	€ 7,0 mln.	€ 8 - € 12 mln.	€ 1,8 mln.	€ 15 – 17 mln.	Geïnvesteerd vermogen1	€ 54,8	€ 30-45 mln.	€ 7,5 mln.	€ 80-85 mln.	Goedgekeurde Investeringsvoorstellen	20	10-15	2	n.n.b.	Aantal Arbeidsplaatsen2	129	60-80	9	
Prestatie indicatoren	Realisatie 2015	Doelstelling 2015	Realisatie 2014	Target 2016																																					
Capital																																									
Gerealiseerde investeringen	9	10	2	19																																					
Gerealiseerde exit(s)	1	-	-	-																																					
Geïnvesteerd vermogen InnovationQuarter	€ 7,0 mln.	€ 8 - € 12 mln.	€ 1,8 mln.	€ 15 – 17 mln.																																					
Geïnvesteerd vermogen1	€ 54,8	€ 30-45 mln.	€ 7,5 mln.	€ 80-85 mln.																																					
Goedgekeurde Investeringsvoorstellen	20	10-15	2	n.n.b.																																					
Aantal Arbeidsplaatsen2	129	60-80	9																																						

	Instream aantal leads	448	250	408	350
	Na de overweldigende belangstelling van 2014 heeft IQ de instroom van leads in 2015 zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin goed op peil gehouden. Daarbij is de spreiding over speerpunten en binnen de regio ook goed. De inhouse pitch donderdagen bij IQ worden door ondernemers in de regio druk bezocht. Zeer positief is dat door de integrale samenwerking binnen IQ het aantal leads vanuit Business Development en Foreign Investments en vice versa toenemen. En heeft IQ meer toegevoegde waarde weten te creëren voor haar portfolio-bedrijven. Het geïnvensteerd vermogen is in 2015 iets achter gebleven ten opzichte van de doelstelling. Daarbij kan worden opgemerkt dat IQ per balansdatum, onder voorwaarden, een contractuele investeringsverplichting is aangegaan van € 1,4 mln. Deze verplichting is nog niet definitief aangegaan en om deze reden niet in de tabel als investeringsverplichting opgenomen. <u>Proav</u> PZH heeft PROAV opgericht met als doelstelling realisatie van afvalstortcapaciteit. In 1993 heeft PROAV de in haar eigendom en in haar opdracht gerealiseerde afvalberging Derde Merwedehaven in exploitatie genomen. In 2000 is middels een huur- en exploitatieovereenkomst de exploitatie in handen gekomen van Derde Merwede Haven bv. In 2010 is tussen PROAV en DMH bv een samenwerkingsovereenkomst gesloten inzake de vervroegde sluiting en afbouw van afvalberging Derde Merwedehaven tot recreatieterrein en 4 ha watergebonden bedrijventerrein. <u>Warmtebedrijf Rotterdam</u> Op basis van de huidige inzichten is de inschatting dat de marktwaarde van de provinciale aandelen nihil is. Dit op grond van de verwachting dat de komende dertig jaar geen winst wordt uitgekeerd op de provinciale aandelen.				
<i>Financiën:</i>	Provinciale sturing <u>ONW / IOPW</u> De ONW heeft alle aandeelhouders verzocht om het aandelenkapitaal vol te storten. Aan deze verplichting is in 2014 voldaan. <u>ROM-D</u> Geen aanvullende bijdragen c.q. kapitaalstorting. Laatste kapitaalstorting heeft eind 2012 plaatsgevonden ad. € 10 mln. in de ROM-D Capital BV <u>IQ</u> Bij de oprichting heeft PZH in december 2013 een kapitaalstorting gedaan van € 10 mln. Deze kapitaalstorting is gedaan voor de (mede)financiering en participatie van startende en groeiende innovatieve technologiebedrijven. PZH heeft op basis van deze storting een (aandelen)belang van 36,1% verkregen in de Participatiemaatschappij Zuidvleugel BV. In de loop van 2017 is een aanvullende kapitaalstorting voorzien van € 15 mln.				

	Voor de overige taken (marketing & acquisitie en ontwikkeling & innovatie) heeft PZH een (begrotingsboekjaar) subsidierelatie met IQ. Deze bedroeg in 2014/2015 op jaarbasis € 1,0 mln. Deze subsidie wordt ingaande 2017 verhoogd naar € 1.5 mln. <u>Proav</u> Geen aanvullende bijdragen c.q. kapitaalstortingen. <u>Warmtebedrijf Rotterdam</u> Geen aanvullende bijdragen c.q. kapitaalstortingen
<i>Verantwoording:</i>	Onderstaande informatie is gebaseerd op de jaarrekeningen 2015.
Intrinsieke waarde aandelen	De intrinsieke waarde van de provinciale aandelenpakketten binnen programma 3 is in 2015 exclusief WBR Infra gedaald van € 25.0 mln. naar € 24,3 mln. Deze waardevermindering wordt voornamelijk veroorzaakt door de afname van de intrinsieke waarde bij de Proav NV en ONW.
Risico's en beheersmaatregelen	Bij ROM-D, IQ en WBR Infra ligt de intrinsieke waarde beduidend lager dan de nominale waarde. Op het moment dat hiervan meerjarig sprake is dient de provincie een voorziening in de provinciale begroting op te nemen. Hiervan is op dit moment bij ROM-D en WBR Infra inderdaad sprake. De provincie heeft om deze reden voor ROM-D een voorziening getroffen van € 1,8 mln en voor WBR Infra een voorziening van eveneens € 1.8 mln. Gelet op de aard van de investeringen bij de ROM-D en IQ worden specifiek voor deze twee verbonden partijen in de periode tot 2020 (aanvullende) risicoreserves opgebouwd. Hiermee wordt voorgesorteerd op een eventuele (verdere) structurele waardevermindering van de aandelen. Bij de Proav NV ligt de intrinsieke waarde nog ruim boven de nominale waarde en hoeven geen maatregelen te worden genomen om waardevermindering te compenseren.
Resultaat 2015	Op basis van de definitieve jaarrekeningen 2015 bedroeg het totaalresultaat van de provinciale private partijen binnen programma 3 ongeveer € - 0,07 mln: • ONW: - 0,17 mln • IQ: - 0,73 mln • ROM-D: 0,06 mln • Proav: - 0,53 mln • Warmtebedrijf: 1,30 mln Het negatief resultaat bij de Proav is het gevolg van reservering van financiële middelen voor de eindafwerking van de stortplaats. Bij IQ is dit het gevolg van de opstartfase waarin het bedrijf zich bevindt.

<i>Goedkeurende verklaringen accountants</i>	Ja: De accountants hebben bij alle vijf private verbonden partijen een goedkeurende verklaring voor zowel het getrouwe beeld als de rechtmatigheid afgegeven.
<i>Prioriteit 2016/17</i>	• Bij ROM-D, ONW en WBR Infra dient een (verdere) vereenvoudiging van de organisatiestructuur te worden doorgevoerd; ○ ONW: door overdragen van de provinciale aandelen IOPW Holding NV aan de gemeente Westland; ○ ROM-D: door in overleg met de Drechtsteden te bepalen welke structuur het meest toekomstbestendig en doelmatig is; ○ WBR Infra: door samenvoeging van WBR Infra en WBR Explo. • Bij IQ is het doel 19 gerealiseerde investeringen met een door InnovationQuarter geïnvesteerd volume van ca. € 15-17 mln; • Bij Proav wordt binnen de afgesproken financiële kaders invulling gegeven aan de uitwerking van een gecombineerd nazorgplan/eindafwerking/herinrichtingsplan Derde Merwedehaven; • Bij WBR is de herstructureringsoperatie in volle gang en heeft raakvlakken met de ontwikkelingen om te komen tot één provinciale systeemoperator voor warmte(levering). Op basis van de nieuwe business case en de voorgenomen herstructurering is de inschatting van de gemeente Rotterdam dat WBR na 2018 positieve bedrijfsresultaten zal behalen als gevolg van het voltooien en operationeel worden van de uitbreidingscases Vondelingenweg en Leidse Regio.